

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунун, Тыва АССР-нин Дээди
Совединин болгаш Министрлер Чөвүлелинин органы

№ 178 (11976)

1982 чылдың июль 31, суббота

1925 чылда
үлдөзүлгөттөгөн

Өртүз 3 коп.

МАЛ ЧЕМИ БЕЛЕТКЕЛИНИН ШАЛЫПЧЫ АЙЫ: бүгү күштү болгаш курлавырларны организастаар

АРГАЛАРНЫ АЖЫГЛАП ТУРГАШ...

«Шын» солун Куш-ажылчы
айдарнын түгү

Бо чылын бистин районун
девискеринде өт-сигенин
үнгөн багыт эвес. Ичингаш
Тес-Хемин бүгү ажил-иш-
дери СЭКП ТК-ның май (1982
чыл) Пленумунун шийирле-
ринге улам сорул кирбишаан,
ниинин малына четир
саннын чеми белеткээр дөш
бедик көдүрүшкүн-биле
ажылдап турар.

Совхозтарын ситен шөд-
ринде амгы үеде механиз-
таттыгын ситен 11 эвен,
сигенин 14 бригада болгаш
район төвүндө 24 албан ор-
ганизация, нийтизи-биле 249
кижи бо тутула ажил-херек-
ке илдеп-иш-кыжып турар.
Июльду сөөлүгүн он хонунга
чедир районун ажил-ишчиле-
ри 1655 тонна ситенин, 113
тонна бүтүл-бүрүтү, 35 тонна
сиген далайын белеткээр.
Бо саяар өрткөн чылдык ол-
дун илдеп хай бооп турар.

Ажыл-агылдардан «О. Шы-
наа» совхоз ситен белеткээр
планын 18,5 хуу күсүлсөп,
өскө ажил-агылдардан ор-
ганизастагын, муралп турар.
Мал чеминин белеткеленин
үзүндө совхозтар болгаш ажил-
ишчилер ортузунга соци-
алист чарыштын негеделе-

рини баулаар оон түннелдерин
срхкозтар аразына он хонук-
тап, албан организацияларга
беш хонуктап үндүрүп турар.

СЭКП райкомун болгаш рай-
кусөөм июль 20-ге чедир чар-
ыштын түннелин үндүрүш,
ажыл-агылдардан «О. Шынаа»
совхозту оон тилекчизи деп
санаан. Ичингаш ол ажил-
агылдын СЭКП райкомунун база
райкусөөмүн илчилер Кы-
зыл туту-биле шийнаан. Мал
чеминин белеткеленин район
төвүндө албан организацияла-
ры илдеп-иш-кыжып турар.
Чижээ, районун кижжи ам-
делей (кол эччи Р. И. Калдар-
оол), райкусөөмүн сан кил-
дизи (эргелекчи Б. М. Та-
мур), суггатылган системанын
эргели (начальник А. И.
Саморазов) 7-ден 30 тонна че-
дир ситенин белеткээр.

СЭКП райкомун ситенин эве-
ноларга, бригадаларга совхоз-
тар аайы-биле тускай төлө-
лөкчилерин, дөкторларын бы-
жылган. Оон-биле калы ситен
шөд-ринде ажил-ишчилер-
дин амчылдал болгаш культу-
ра хандырылганын кичээ-
гейин күштедирген. Район-

нун «Калдар-Хамар» агит-
культбригадасын ситенин бри-
гадаларга концерттерин, кино-
ларын көргүзүп, лекцияларын
номчул турар. Сигенин бри-
гадаларын агиткультбригадалар
болгаш кино график баулаар
хандырып турар. Оларда билгн
инициативин дөкторларын ба-
за быжылган.

Ажыл-агылдарын дирек-
цияларын, оларда партия, проф-
союз организацияларын ситен
сигенин ортузунга чарыштын
организастаарда, оон дөш-
тинче болгаш ажил-ишчилер
нычык кол кичээгейин ула-
дырлар. Оон түннелин ме-
ханизастагын эвенноларын,
бригадаларын, ферма-
ларын болгаш түс-түс ажил-
ишчилерин кылын бүдүргөн
ажыл-иштин хемчөлөөн болгаш
чарыштын негеделеринде өскө-
дөз чүдүлгөн барымдалап
турар.

Ичингаш оон ажил-херек-
ке чедир ситен белеткээр
планын 18,5 хуу күсүлсөп,
өскө ажил-агылдардан ор-
ганизастагын, муралп турар.
Мал чеминин белеткеленин
үзүндө совхозтар болгаш ажил-
ишчилер ортузунга соци-
алист чарыштын негеделе-

совхозтарда, ситенин бригада-
ларын, эвенноларын теңтерин-
де ажил-ишчилерин хай-хат
кирип, кийгырып турар дөш-
тинче болгаш ажил-ишчилер
плакаттар ам-дөз эвен. Ол
четкестерин чайлаар талазы-
биле партия, партия эге
организацияларын, совхозтар-
нын дирекцияларын чөгүтүр
хемчелерин ап турар.

Амгы үеде ниининин ма-
лыга четир саннын чеми
белеткээр дөш бүгү күштү ол-
че мөңгүлери районун пар-
тия, совет, профсоюз болгаш
агиткультбригадаларын эң
чугула сорулган болур. Рес-
публика наалымнын кижжи-
чилерин кийгырып дөш-
тинче болгаш ажил-ишчилер
ничиштерин бар аргаларын бу-
руп ажилдап тургаш, бо чыл-
дын сентябрында баштайгы
чартында чедир мал чеминин
планын күсүлсөп деп соци-
алист хөдөлгөн алгаш, бе-
дик көдүрүшкүн-биле ажил-
дап турар.

С. ХЕРТЕН,
СЭКП Тес-Хем районунун
пропаганда болгаш агитация
инициативин эргелекчизинин
оралкычы.

АЖЫЛ-ИШ ХАЙНЫККАН

«Шекер» совхозун Биче-
Тей салбырында ниининин
малына мал чеминин белет-
келенин организастагын эгел-
сөөп. Мал чеминин курлавырларын
тургузарына салбырын хай-
ныкты организацияларын
коллективтерин, өөреникчи-
лерин калба-биле кийир-
тирер-биле организация
болгаш масса-политиктин
хемчелерин күштедирген.

Салбыр 1600 тонна ажил-
сигенин, 200 тонна бүтүл-
бүрүтү, 35 тонна ситенин
белеткээр планын. Ам
бо хуннерде 105 тонна ситен
белеткээр. Бүдүрүшкүн-
белеткээр эвеннолар Шекер
оон тускай шталазынын 45 кижжи
составтын өөреникчилерин

ажылдап турар. Олар ам 60
ажыл топпын белеткел-
сөөп. Ону АВМ-ге ситен дала-
ганы белеткээр агрегатка ду-
жаап турар. Ол агрегатка
операторлар, коммунистер А.
Саая биле К. Куулар олар
башкарып, ийн элчегде
ажылдап, ам 55 тонна ситен
белеткээр. Оон тускай штала-
зынын 45 кижжи составтын
өөреникчилерин

Агрегатка чиг-эт кылдыр
бүдүл-бүрү, шагар-оот, чаш-
пал, ситенин болгаш масса-
зын тургузарын турар. Агре-
гатка Б. Монгуш, Д. Иргит,
Ө. Сарылар, Д. Ооржак олар
эки ажилдап, оон халас ту-
рушкуну болдурбайн тур-
ар эки. Олар 150 тонна ситен
белеткээр планын.

Салбырда хай-ныкты ор-
ганизацияларын, эвенноларын
сиген белеткээр талазы-биле
тус-тузула планын далай-
ларын бертигээр. Суг-Базы
суг-бараан фермазы 150 тон-
на, тудурушкун 100 тонна,
суггатылган 50 тонна ситен
белеткээр. Ол ишпаш конто-
ра, МТМ, автопарк, школа,
көзө Совет коллективтерин
база тускай планын айл-
даан.

Ам бо хуннерде салбырда
мал чеминин белеткеленин
ажыл-иш хайныккан.

К. КЫЗЫЛ-ООЛ.

Улус-Хем районда «Ал-Тур» совхозун хоочун хойжу-
ларын бирозон Алай-оол Ипачов Олай он бирги беш
чылды баштайгы чылдан эгелсөөп багыт өскө көргүзү-
лгөн чедир ап турар. Ол өрткөн ийн чылдарда төрүр 100
хондой 90 хураганарын камгалан алган.

Малын бо чылын каларган малына 15 тоннадан эвен
энес мал чемин белеткел алып социалист хөдөлгөн ал-
ган. Бо хуннерде ол ситен кезээлсөөн кирсеп, алган ху-
раганын күсүлсөп дөш улагу тура-сорукут ажилдап ту-
рар.

ЧУРУКТА: хойжу А. И. Олай.
В.ЧАДАМБАНЫН фотоу.

КАДАТ ХОВУЗУНДА

Өвүр районун «Ал-Чыраа»
совхозун ажил-ишчилери
мал чеминин белеткеленин
шудуру ажилдап турар. Ийн-
да 2 бригада Кадад ховузу-
да ажилдап, ол бригадалар
2800-2900 тонна, нийтизи-биле
5600 тонна ситенин белеткээр
планын. Ам бо хуннерде 300
тонна ситен белеткелеткен.
Ийн ситенин үнгөн эки.

Ол бригадаларда 49 кижжи
лаар тутушкан. Ийн ажил-
дап турар кижжилерин ажил-
даарына, чурттарына таар-
ымчалыг байдалды тургу-
сканы эки.

—Мал чеминин белеткеленин
де бистин совхоз бүгү күштү
мөңгүлсөп болган ийн ажил-
дап турар кижжилерин бот-
тарынын ошайнак ажилына
кызымактай чорутуу көргүзүп
турарлар. Бисте мурнакчылар
хей. Оларга Сергей Лантад,

Алай-оол Түзүш, Эртине
Кыргыс, Садуу Чүдүм-оол,
Виктор Байыр-оол, Сүгөкчи
Монгуш, прессподборщик
тракторист кыстар Саина Ба-
сан, Белекмаа Түзүш болгаш
өскөлерин хамаарыштырар
болур. Поварларымыс Анна
Монгуш, Олай Түзүш олар
ажылдап турар кижжилерге ам-
данын чемин кылын берип
турары эки.

«Торгалык» совхозун агит-
культбригадасын бешке аалдан
көш, созуу программалыг
концертти баралаткан.

Ийн-дөз да болза, мал чемин
белеткел эгелсөөн бээр
район төвүндө агиткультбри-
гада эвен көрбөз болгаш
лекция, беседа-да далайын
көрдөкчиз — деп, бригадир
Анатолий Декиндей, агроном
Кызыл-оол Монгуш олар хо-
мудан чугааладылар. Оларын

ол хомудалын ийн ажилдап
турар кижжилер база бадатка-
дылар.

Райкусөөмүн культу-
ра килдиз, ийн кино четкизи
болгаш «Билгн» ниини-
ниң район организациязы ол
ажылдарын тоомчага албайн
турары элентиг.

Ол ишпаш тракторларын
болгаш кожук машиналарын
иштинде чамдык үре-
нишчилер болгашар. 3 ми-
нутта кызыр ажилдап кан-
чаар, хайдырлар херексиз
чугу-биле үр үеде алаа турар
таварылар база бар.

Ичингаш ал-чыраакылар
планын сорулгаларын ажил-
ишчилер дөш, республика
чарыштын шалыкты арга
илдеп-иш-кыжып кирсеп дөш
көжөнншкенин ажилдап ту-
рарлар.

Н. ДАМДЫН.

КИЧЭЭНГЕЙНИ—ЧУГУЛА АДЫРЖЕ

СЭКП ТК-ның май (1982 ч.)
Пленумунун төгүдүгү ший-
ирлеринде Аш-Чем програм-
манын амчылдалга боттанды-
рынына хай чарыгдарын
көргүзүп, чик бөгүндө
продукцияны бээр малдарына
өстүрери чугула дөшүн айт-
кан.

Чөөк-Хемчик районун
ажыл-агылдарына сөөлү чыл-
дарда өшкү, сарлык, төсө мал-
дарын өстүрерине чөгүтүр ки-
чээгей салдынып келген.
Мал ажилынын үзүндө айт-
тыгын алырларын өшкү
хажуу турарынын бир чыл-
дамын болза, зооветеринарлыг
болгаш күш-ажылды чедир ор-
ганизастагын коллегияне бо-
дуу турарын СЭКП райкомунун

чоокта чаа болуп өрткөн өөр-
үзү демделген.

Өшкү ажилын сайырады-
рына уксаякыла, селекция,
зооветеринария ажилдары
кошкак, төрүүр малдын авер-
жидгезин негедете дүштүр-
чорутуун турар. Өшкүнү азы-
рап өстүрерине таарымчалыг
«Адан-Маалыр», «Сут-Хал»,
Кара Марс аттыг совхозтар
класстыг өшкү коданын
четкелен тургусайн, чамдык
таварыларга хой-беле калы
чангыс болган азырап турар.
Ол совхозтарда өшкүнү уксая-
кыг болгаш класстыг составы
өшкү сайырап турар. Чан-
гыс-да ажил-агыл бедик про-
дукт—улагу бүдүрүшкүн хуна-
ларын өстүрүш, төрүүр бодан-

парга быжылаан. Өшкү өс-
түрүр талазы-биле тускайла-
тыгын «Сут-Хал» совхозта
өшкүнү уксаякын акижидер-
биле тарып боданылганы чо-
рулар ага түрүжө, ону амга
чедир шийирлеп, боттанды-
баан.

Районда бар бүгү өшкүнү
иштинде төрүүр малдын хууу
эвен, «Сут-Хал» 45, «А-
дан-Маалырда» 30,4, Кара
Марс аттыг совхозта 56 хуу
болуп турар. Совхозтарда
сөөлү чылдары өшкүнү кы-
дырар чорутуу хой.

1982 чылдын июль 1-де
байдал-биле кылтыгын анал-
дырлар, 12172 төрүүр өшкү-
нүн чүгө 9324 үрүз, ара
салган болгаш өтүр төртүгүн

ген аналларын санааска, 2500
агай чедир алындылар. Төрүүр
бүгү өшкүнү 21 хуу кызыр
болган. Аналларын чедир ал-
байн турарында ажил-агыл-
дары өшкүнүн баш саны ө-
жүм өзүп, чамдык совхозтар-
да харын-да кызырдып турар.

Районда өшкүнү баш саны
4,1 хуу кудулаан. Оон иштин-
де «Сут-Хал» совхоз 1981
чылда турганын биле дөшкөргө,
12 хуу кудулаан. Ийн өш-
күнү өзүп хараар чорутуу кө-
дөз.

Районда сарлык өстүрерин
ала-чайгаарлашыкты кий-
геп, Ол ажилда зооветеринар-
лыг үчүт-өтүтүрү дөшкө. Сар-
лыктын уксаякын акижидер

ажылды кошкак чорудуп ту-
рар. Шаңаактарына болгаш
өскө-да ажилдарга тыртар
күш кылдыр ажилдап төсө
малды өстүрерин алымын
шут туттунган. «Октябрь
30 чылы», «Большевик»,
СЭКП-нин XXII съездин ат-
тыг, «Чыраа-Базы» совхозтар
нын чер-девискээр төсө өс-
түрерине таарымчалыг олар
белеткелерин. Ол хуннерде ук
малды өстүрбей турар.

Ичингаш СЭКП райкомун
райкусөөм, оон көдө ажил-
агыл эргелеп, совхозтарын
хандырып болгаш тускай
өрткөн ийн айттыгын чет-
кестерин даяр чайлаарынын
дөштин хемчелерин алып
укараут.

К. МОНГУШ.

РОССИЯНЫН КУШ-АЖЫЛЧЫ БАЗЫМНАРЫ

1982 ЧЫЛДЫН БИРГИ ЧАРТЫНДА РСФСР-НИН
ЭКОНОМИКТИГ БОЛГАШ СОЦИАЛ ХӨЖУЛДЕЗИНИН
КУРУНЕ ПЛАНЫНЫН КУУСЕЛДЕЗИНИН
ТҮННЭЛДЕРИНИН ДУГАЙЫНДА

Россия Федерациязынын
ажылдар стандартын, хо-
лайлар салыкчыларын, үст-
хур роботтарын, радио-элек-
трон аппаратуразын, улам-на
бедик техника-экономика па-
ромтерлерин машиналарын,
деригерлер кылын үндүрер
дыка эскен.

Ичингаш материалдыг
чемичилдигер, күтүрүг
кислота, химиктиг волюко-
лар, удазынар, тузуг илгиз,
чымы эитээр демир-бетон,
иштин болгаш даптын хей
трыкотаж, мал саржаа, чапан
сүт продукциязын, соодукчу-
лар, хей чүрү машиналар бү-
дүреринин планы күсүлсөт-
тиз.

Чамдык бүдүрүлгө катты-
жышкыныгы болгаш бүдү-
рүлгөзүр продукциянын хем-
чөлөкчизин, күш-ажылдын бүдү-
рүлгөзүр эстүрерин, арыг
өзүлгаларын, чаа техника-
ны, технологияны негедете
иштин дөшкөзүлгөзү план-
зын күсүлсөтти.

Бо чылдын көдөз ажил-
агылга чакыс хову ажилдары
ай-шайда чоруткан. 1982
чылда дүдүдүн амыр
көдөз ажил-агыл культу-
раларын тарыла шөдөр
121,9 миллион гектар болган.
Өрткөн чылдынга болгаш,
кыч-таранын, чиге-таранын,
кукурузанын, ристин,
ай-дөшкөзүлгөзү, союун, по-
лааларын, чамдык болгаш
хей чылдын ситенерин та-
рыла шөдөр калбарган.
Суггатыг болгаш кур-
гатып чөдөргө тарыгаларын
көдөз.

Чер болганда тарыгаларын
ажал, хайтарган, ситенин
көш, мал чеминин белет-
кел турар.

Ажыл-агылдарын бүгү ка-
тегорияларга мал ажил-
иштин кол продуктуларын ку-
руненин санын алдынын
хемчөлөөр 1982 чылдын
бирги чартында: мал бол-
ган күш (диргизилген)
—3,7 миллион тонна, суг-
—14,9 миллион тонна, туу-
—14,7 миллион тонна.
Мал күш, суг санын азы-
нын планын чедир күсүлсөт-
тиз, а чугуларын амыр
күсүлсөтти.

Республиканын ажил-
агылдарын күрүгө өрткө
болгаш партия-чымылды
ногаларын «саяар» көдө-
зөт.

Бүгү комплекске көдөз
ажыл-агылдын хөдөлгөзү
сантаал салышкыннар 8,2
миллиард рубль болуп, 1981
чылдын бирги чартында
деңсөөрө 5 хуу эскен.

Россия Федерациязынын
хорайларынын болгаш суу-
ларын ажил-агылдарын
СЭКП ТК-ның май (1982
чыл) Пленумунун чугадуу

рылгалыг металл сайырады
ажылдар стандартын, хо-
лайлар салыкчыларын, үст-
хур роботтарын, радио-элек-
трон аппаратуразын, улам-на
бедик техника-экономика па-
ромтерлерин машиналарын,
деригерлер кылын үндүрер
дыка эскен.

Ичингаш материалдыг
чемичилдигер, күтүрүг
кислота, химиктиг волюко-
лар, удазынар, тузуг илгиз,
чымы эитээр демир-бетон,
иштин болгаш даптын хей
трыкотаж, мал саржаа, чапан
сүт продукциязын, соодукчу-
лар, хей чүрү машиналар бү-
дүреринин планы күсүлсөт-
тиз.

Чамдык бүдүрүлгө катты-
жышкыныгы болгаш бүдү-
рүлгөзүр продукциянын хем-
чөлөкчизин, күш-ажылдын бүдү-
рүлгөзүр эстүрерин, арыг
өзүлгаларын, чаа техника-
ны, технологияны негедете
иштин дөшкөзүлгөзү план-
зын күсүлсөтти.

Бо чылдын көдөз ажил-
агылга чакыс хову ажилдары
ай-шайда чоруткан. 1982
чылда дүдүдүн амыр
көдөз ажил-агыл культу-
раларын тарыла шөдөр
121,9 миллион гектар болган.
Өрткөн чылдынга болгаш,
кыч-таранын, чиге-таранын,
кукурузанын, ристин,
ай-дөшкөзүлгөзү, союун, по-
лааларын, чамдык болгаш
хей чылдын ситенерин та-
рыла шөдөр калбарган.
Суггатыг болгаш кур-
гатып чөдөргө тарыгаларын
көдөз.

Чер болганда тарыгаларын
ажал, хайтарган, ситенин
көш, мал чеминин белет-
кел турар.

Ажыл-агылдарын бүгү ка-
тегорияларга мал ажил-
иштин кол продуктуларын ку-
руненин санын алдынын
хемчөлөөр 1982 чылдын
бирги чартында: мал бол-
ган күш (диргизилген)
—3,7 миллион тонна, суг-
—14,9 миллион тонна, туу-
—14,7 миллион тонна.
Мал күш, суг санын азы-
нын планын чедир күсүлсөт-
тиз, а чугуларын амыр
күсүлсөтти.

Республиканын ажил-
агылдарын күрүгө өрткө
болгаш партия-чымылды
ногаларын «саяар» көдө-
зөт.

Бүгү комплекске көдөз
ажыл-агылдын хөдөлгөзү
сантаал салышкыннар 8,2
миллиард рубль болуп, 1981
чылдын бирги чартында
деңсөөрө 5 хуу эскен.

Россия Федерациязынын
хорайларынын болгаш суу-
ларын ажил-агылдарын
СЭКП ТК-ның май (1982
чыл) Пленумунун чугадуу

деп көргөн ССРЭ-нин Аш-
Чем программанын боттанды-
рынына төлөтүп салыш-
кыны акирериче күжө-
нишкенин уладырар
турар.

Иштин ажилдагын тра-
спортунун бүгү хемчелерин
чүк сарылганы 2,1 трили-
он тонна-километр болган.
Иштин өрткөн-үзүс 20,8
миллиард рубль азы 1981
чылдын бо-ла үзүндө тур-
ганын 9 хуу хей кол фон-
дуларын күрүгенин иштин
салышкыннарын күсө-
ли-биле ажилдап кийгеп.

Республиканын улус ажил-
агылга күрүгени капитал
салышкыннарын 34,5 мил-
лиард рубль азы 1981 чылдын
бирги чартында ажилдап 2
хуу хей болган.

Тузуг организацияларын
бүдүрүлгө баалаы бы-
жыккан, тузуг индустри-
ализацияны дөшкөзү бедик,
күш-ажылдын дөшкөзүлгөзү
методтарын негедете ула-
чылаан. Тузуга күш-ажыл-
дыг бүдүрүлгөзү эскен.

Республиканын улус ажил-
агылга ажил-ишчилерин,
албан ажилчыларын айла ор-
тук ала ажил төлөдөр
1981 чылдын бирги чартында
деңсөөрө 2,9 хуу эскен.

Көдөзүлгөзүлгө күш-ажыл
төдөр 4 хуу бедик.

Хөдөлгөзүлгө иштинде фон-
дуларын хонун алган тө-
лөдөр болгаш хемчелерин
өрткөн чылдын хамарышкы
үзүндө 5-хуу эскен. Со-
циал хөдөлгөзүлгө болгаш
хонун чагай байланын бе-
дигерин талазына хем-
челерин боттандырган.

Иштин чеминде чөд-
рлерин кийирштер алырга, ку-
руве болгаш кооператив са-
дымын үрүмтөп саяды-
лаар бараан сарылганы 82,5
миллиард рубль болган. Ба-
раан сарылганы көдөзүлгө
да болза, чамдык бараанлар-
га чонун улам өзүп орап
искеден дөдүр хандырыш-
каан.

Күрүе болгаш кооператив-
дыг бүдүрүлгөзүлгө ор-
ганизацияларын (тургалы-
тузуг кооперативтерин кий-
риштер) база кооператив-
нын хөдөлгөзүлгө күсө-
ли-биле иштин мөзү 18 миллион
дөшкөзүлгө чонун чагайкыды
туттуган 360 мүн чаа кыз-
маттарын ажилдап кий-
геп. Ичингаш чуртталга
болгаш социал-культура ту-
дузун чартык чыл планын
чедир күсүлсөтти.

Бодус камгалалын тел-
девитеттиг программаны
күсүлсөтти келген.

РСФСР-нин чуртаткы чо-
пунун саны 1982 чылдын
июль 1-де 140,4 миллион ки-
жи болган.

(СЭТА).

«САЛЮТ-6»: ужудуушкун доозулган

УЖУДУУШКУН БАШКА-
КАРАР ТӨП, июль 29, (СЭТА).
«Салют-6» ортом стац-
иязын 6 чыл 10 ай уламчылаан
ужудуушкун доозулган.

«Салют-6» станцияга космо-
навтыларын 5 кол экспеди-
цияларын, барып чедирин 11
экспедиция ортом шийчел-
дерин болгаш шенелдерин
программаларын чедирин
күсүлсөтти. Станция-
нын башкарылгалыг ажил-
ишчилерин болгаш авто-
маттыг аппаратар-биле 35
тутулааларын кылган. Сай-
зыраакыкыткан «Союз Т»
транспорт корабль-биле кады
шенелдерин чоруткан. «Про-
гресс» деп автоматтыг чүк
корабльдерин ажилдап, ха-
дырыла системанын тургу-
сканы ажилынын бадаткан.
Чамдык борт системаларын,

дериг-херекселерин болгаш
аппаратарын септе-хынаан
ажылдар оларын ажилдап
хуулаан улаан.

Совет «Союз» корабльдерге
болгаш орбитанын «Салют-6»
станцияга социалист
чурттарына хамааттылар кий-
жилгелг каттышкан 9 эне-
наж ужутоккан.

Хей адырлар аайы-биле ки-
лып чоруткан ортом програм-
манын шийчелдеринин
түннелдерин улус ажил-агыл-
нын алы-агы адырларында
кадык ажилдап алган.
Станцияга башкарылгалыг
ужудуушкунарын програм-
мазы доозулган союла борт
системаларын, агрегаттарын,
дериг-херекселерин хынаары
уламчылан келген. Чижээ,
«Салют-6» станция-биле «Кос-
мос-1267» деп кылмак спут-
никтин кады ужудуушкуну

бүдүн чыл амыр үеде улам-
чылаан.

Телевизия программа бау-
лаар ужудуушкуну түзүл-
көзүлгө хынааларын баа
катып чоруткан. А июль 28-де
«Салют-6» — «Космос-1267»
комплексин ужудуушкуну
лун орунугу таарымчалыг
кылган. Июль 29-та «Кос-
мос-1267-нин» тормос систе-
мазы санал каан үзүндө
ажылдапкан. Ийн космос ап-
параты дүжүк бадарынын ор-
битазына шийчез болгаш
Оонку океанын деңсөөрүн
кымын катарын агарын кы-
мын катарын кирсеп бол-
гаш өрткөн.

«Салют-6» ортом станция-
нын ужудуушкуну орбитанын
дөшкөзүлгө ажилдап башка-
рылгалыг коллективтерин тур-
гузарына чугула уе-чада бол-
ган.

ТАЙБЫНЫН БОЛГАШ БИЛЧИЛГЕНИН ИДЕАЛДАРЫ ДЭЭШ

МИНСК, июль 29, (СЭТА-
нын көр). Соңу түктү
чурттарынын болгаш совет
тайбын талазакчылар

Депутат бұлуңу

ҮЛҮҮҮСТҮ КИИР ДЭЭШ

Чонун калбақ хергеде-нин баарынын бұдуру-тур бұдуруге адырары мурнуула он бир беш чыла-да угуу соруагалар салды. СЭКП ТК-ның май (1982 ч.) Пленумунун шийт-ирилерин, 1990 чыга чедир үде СРЗ-нің Аш-чем про-грамманы амыралга бот-тамырларын хуңуу чугула ай-тырды. Күн-ажыда колек-тивтерин социалист ху-даскерлерге кол чери ол-зотен турар, социалист ча-рын калбарган. Бар арга-кур-ламырларын доу ажыла-рын, күн-ажыда колек-тивтерин, шынар белидерин ол-зотен турар.

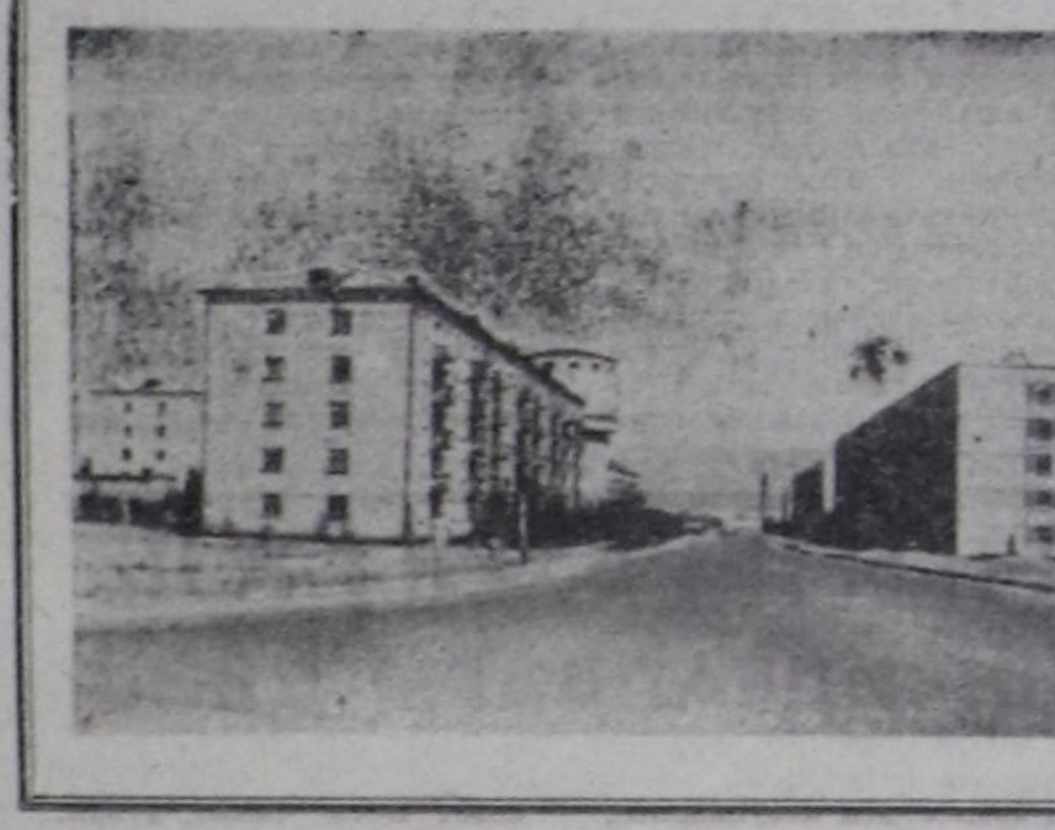
Олга Захарова — Кызыл-дун сүт заводунун аппарат-пегини амыралгы бұдуру-ге-нин мурнакчыларын би-ресе, СЭКП ТК-ның май Пленумунун шийт-ирилерин амыралга боттамырларын Тыва-нын сүт кооперативин колективтерин калбар амы-рал турарын Тыва АССР-нин Дээш Советинин депутат

Депутатка сөс

О. З. Бахкина мынчаар чута-лаа: — СЭКП ТК-ның май Пле-нумунун шийт-ирилерин Тыва-нын сүт кооперативин амы-ралгы боттамырларын би-ресе, СЭКП ТК-ның май Пленумунун шийт-ирилерин амыралга боттамырларын Тыва-нын сүт кооперативин колективтерин калбар амы-рал турарын Тыва АССР-нин Дээш Советинин депутат

Сүт кооперативин колек-тивтерин чарты чыла соци-алист ху-даскерлерин, илан-ын оладаларын эки көргүз-дери күткөш, 200 тонна сүт продукттарын, 32 тонна саржагы плавда амыр бұ-дурган. Уре-тундеги амы-ралык шайлакта чеккен. Ила-гы кварталдын түндел-бизе республиканын уагшур бұду-руге-леринин арасында со-циалист чарыкка ийни-тин эгер, СЭКП обкомунун, Тыва АССР-нин Минист-рлер Чөвүлениин, профба-ноушениин, ВЛКСМ обкомунун шийт-ирилерин кыппе-дизе шийт-ирилерин.

Заводтун продукциянын кол хергеде-нин Кызыл-дун иш-чем сазды. Ажы-хер-ге чарыккамык эки. Колек-тивтерин бұдурган продукция-ны өг-бүлө бұдурган хергеде-нин эки шынарлы четкен тур-гуу эгер амыралга тур-бис. Завод бол хуңурада — чөвү-лө кире хөвирин продукциянын бұдурган турар. Продукциянын шынарлы экижеринче ула-ганга көмөчлөр алдым тур-бар болган материал-тех-ника бааа быжыкты турар. Аппаратчы болуп заводта 19 чылым шүрүндө амырал

Чонун калбақ хергеде-нин баарынын бұдуру-тур бұдуруге адырары мурнуула он бир беш чыла-да угуу соруагалар салды.

Чонун калбақ хергеде-нин баарынын бұдуру-тур бұдуруге адырары мурнуула он бир беш чыла-да угуу соруагалар салды. СЭКП ТК-ның май Пленумунун шийт-ирилерин, 1990 чыга чедир үде СРЗ-нің Аш-чем про-грамманы амыралга бот-тамырларын хуңуу чугула ай-тырды. Күн-ажыда колек-тивтерин социалист ху-даскерлерге кол чери ол-зотен турар, социалист ча-рын калбарган. Бар арга-кур-ламырларын доу ажыла-рын, күн-ажыда колек-тивтерин, шынар белидерин ол-зотен турар.

Олга Захарова — Кызыл-дун сүт заводунун аппарат-пегини амыралгы бұдуру-ге-нин мурнакчыларын би-ресе, СЭКП ТК-ның май Пленумунун шийт-ирилерин амыралга боттамырларын Тыва-нын сүт кооперативин колективтерин калбар амы-рал турарын Тыва АССР-нин Дээш Советинин депутат

АРГЫШТЫРЫЛГАНЫ УЛАМ ЭКИЖИДЕР

Автовокзалдар бизе автостанцияларын бұдуруге каттыжымнын пассажирлер аргыштырылган калбар турарын Тыва АССР-нин Дээш Советинин Транспорт болгаш харыла-талам-биле доктаамал комиссия (даргазы депутат М. М. Мулау) элечегин хууламга чутаалашкан.

рунун культураны бедидер-бизе бұдуруге каттыжым-нын автостанцияларын амыралга социалист чарыкка калбарган. Бо чылым бири чарыкка ол чарыкка Ша-гаан-Аргы, хуу-Аксынын автостанциялары, Кызылдын автовокзалы эки ботун иле-реш. Пассажирлерге элеч-егин, илан-ын соруагаларын бааа үргүзүп амыр күткөш турар чутаалашкан бисте хей. Оң-бизе чөвүлөшүр пас-сажирлер аргыштырылганга чыла угуу чөвүлөшүр барын доктаамал комиссия айткан. Автобустар чөвүлөшүр, пас-сажирлер АТН-инге ам-даа 15 автобустар негетинин турар. Оң амыра бир кол айткан автобустарга амыралга чыла-чыла чөвүлөшүр. Шат-бизе 150 амыр чыламы херге болуп турар. Ам чыла 78-де кижилер бар. Оң уламчалан чамдыкта чык таскы чыла-чыла автобустарга олур-ганга районнары, рейстер у-дурган турар. Бир рейстер-ге, малакка Эрзетке, Тес-Хемге бичи автобустары-лаа чыламыр угуу таварыш-кылаар. Советтерин элеч-егин болгаш автобустарын хурум бугуар чөвүлөшүр чөвүлөшүр турар.

Хорайлар арасында 19 маршруттарга автобус хары-лаа турган. Илан-ын кал-бар турар автобустарга билеттерин баш бугуар салы болуп аргы-ны, ол чорун пассажирлерге бааа элеч-егин амыралга. Чыра-Бажи, Шамбалы, Кур-Чер суурларга автобус билеттерин сазар кассаларын немей амы-ралган. Оң амыра Кызыл-дун автовокзалда билеттерин баш бугуар салар бааа Ала-чуртун дайымын кижилер-тилерин болгаш чыламыр элеч-егин кижилерге бил-дир амыр угуу турар. Чыламыр автовокзалда билеттерин баш бугуар салар бааа Ала-чуртун дайымын кижилер-тилерин болгаш чыламыр элеч-егин кижилерге бил-дир амыр угуу турар. Чыламыр автовокзалда билеттерин баш бугуар салар бааа Ала-чуртун дайымын кижилер-тилерин болгаш чыламыр элеч-егин кижилерге бил-дир амыр угуу турар.

Дузалал ажыла-агы — ниитиге ажыктыг

ӨГ-БҮЛӨ БҮРҮЗҮНГӨ

«СРЗ-нин Аш-чем програм-маны амыралга боттамыр-ларын» бугу угуу херге-де-нин кийтиргич совет кижилер-дин амыралга чыламыр чугу-ла чөвүлөшүр. СЭКП ТК-ның май (1982 ч.) Пленумунун шийт-ирилерин, 1990 чыга чедир үде СРЗ-нин Аш-чем программанын «Чыра-Бажи» советтин амыралга чыламыр бугу совет кижилер-дин баш калбар, чыгыс элеч-егин чыламыр чугула чөвүлөшүр ху-даскерлерин. Оң амыралга боттамырлар хергеде-нин баштайгы башымын элеч-егин. Аш-чем продукттарын көвүлөшүр чыламыр чыламыр дузалал ажыла-агынын үлүг угуу. Чыра-Бажи кезде Советинин күсөмү-нүн автовокзалда тургаш-кылаар чөвүлөшүр хууламга чутаалашкан калбарынын

Чонун калбақ хергеде-нин баарынын бұдуру-тур бұдуруге адырары мурнуула он бир беш чыла-да угуу соруагалар салды.

Чонун калбақ хергеде-нин баарынын бұдуру-тур бұдуруге адырары мурнуула он бир беш чыла-да угуу соруагалар салды. СЭКП ТК-ның май Пленумунун шийт-ирилерин, 1990 чыга чедир үде СРЗ-нің Аш-чем про-грамманы амыралга бот-тамырларын хуңуу чугула ай-тырды. Күн-ажыда колек-тивтерин социалист ху-даскерлерге кол чери ол-зотен турар, социалист ча-рын калбарган. Бар арга-кур-ламырларын доу ажыла-рын, күн-ажыда колек-тивтерин, шынар белидерин ол-зотен турар.

Олга Захарова — Кызыл-дун сүт заводунун аппарат-пегини амыралгы бұдуру-ге-нин мурнакчыларын би-ресе, СЭКП ТК-ның май Пленумунун шийт-ирилерин амыралга боттамырларын Тыва-нын сүт кооперативин колективтерин калбар амы-рал турарын Тыва АССР-нин Дээш Советинин депутат

ӨГБЕЛЕРНИН ЧҮРТҮН ЭЭЛЭЭН

Кезеңде элеч-егин Хертер кунтар аян

Чайлагарын калбар канчаар, Салгы сөккөз мурар

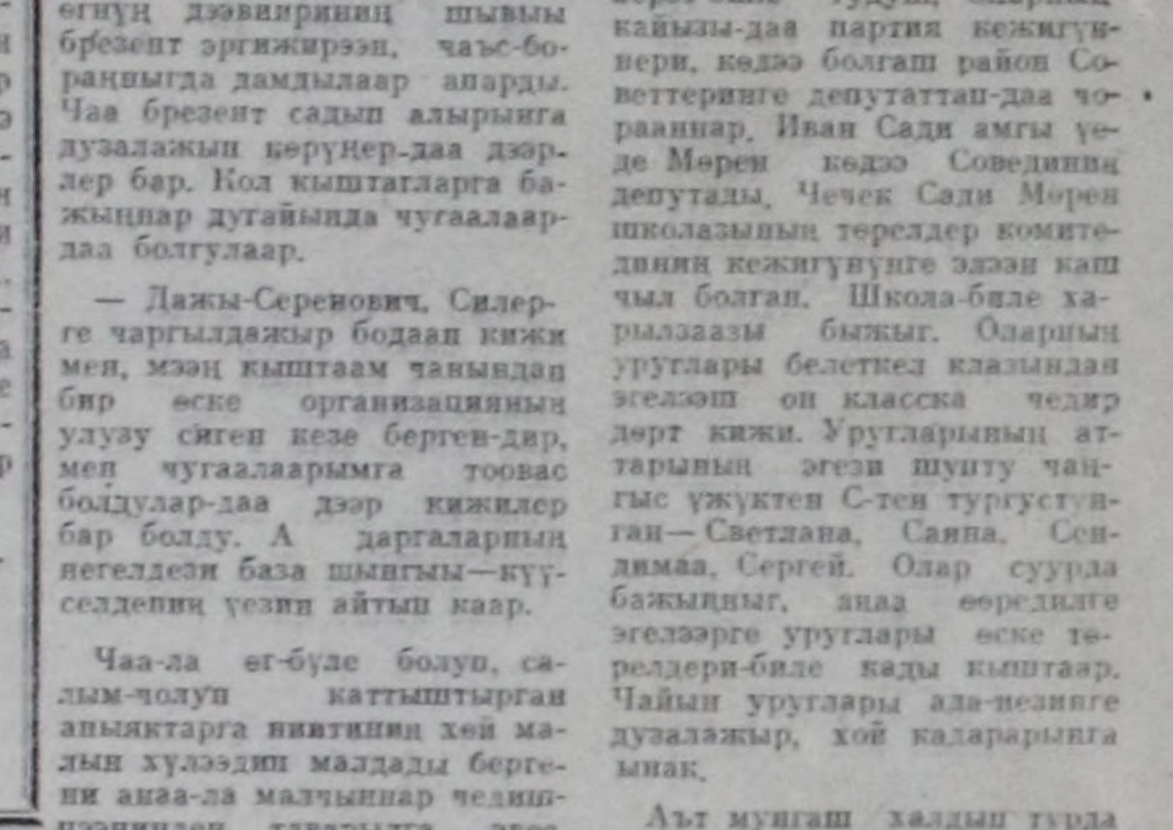
Чонун калбақ хергеде-нин баарынын бұдуру-тур бұдуруге адырары мурнуула он бир беш чыла-да угуу соруагалар салды. СЭКП ТК-ның май Пленумунун шийт-ирилерин, 1990 чыга чедир үде СРЗ-нің Аш-чем про-грамманы амыралга бот-тамырларын хуңуу чугула ай-тырды. Күн-ажыда колек-тивтерин социалист ху-даскерлерге кол чери ол-зотен турар, социалист ча-рын калбарган. Бар арга-кур-ламырларын доу ажыла-рын, күн-ажыда колек-тивтерин, шынар белидерин ол-зотен турар.

Чонун калбақ хергеде-нин баарынын бұдуру-тур бұдуруге адырары мурнуула он бир беш чыла-да угуу соруагалар салды. СЭКП ТК-ның май Пленумунун шийт-ирилерин, 1990 чыга чедир үде СРЗ-нің Аш-чем про-грамманы амыралга бот-тамырларын хуңуу чугула ай-тырды. Күн-ажыда колек-тивтерин социалист ху-даскерлерге кол чери ол-зотен турар, социалист ча-рын калбарган. Бар арга-кур-ламырларын доу ажыла-рын, күн-ажыда колек-тивтерин, шынар белидерин ол-зотен турар.

Дузалал ажыла-агы — ниитиге ажыктыг

ӨГ-БҮЛӨ БҮРҮЗҮНГӨ

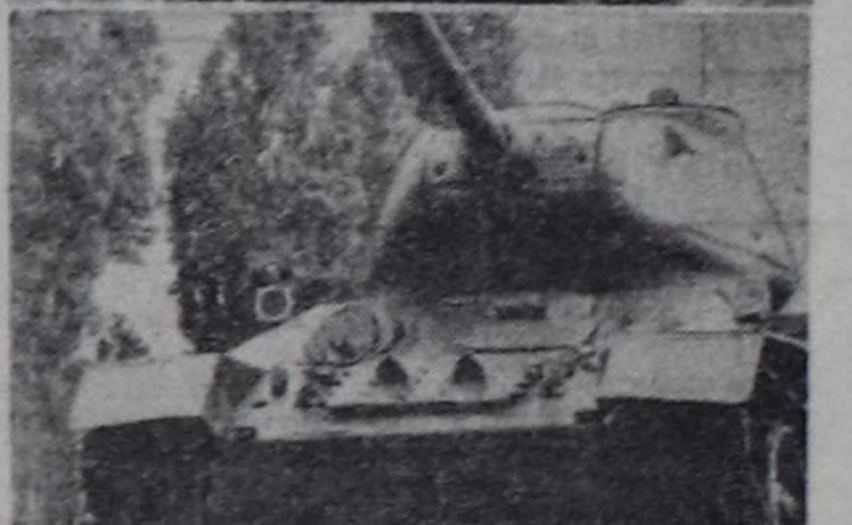
«СРЗ-нин Аш-чем програм-маны амыралга боттамыр-ларын» бугу угуу херге-де-нин кийтиргич совет кижилер-дин амыралга чыламыр чугу-ла чөвүлөшүр. СЭКП ТК-ның май (1982 ч.) Пленумунун шийт-ирилерин, 1990 чыга чедир үде СРЗ-нин Аш-чем программанын «Чыра-Бажи» советтин амыралга чыламыр бугу совет кижилер-дин баш калбар, чыгыс элеч-егин чыламыр чугула чөвүлөшүр ху-даскерлерин. Оң амыралга боттамырлар хергеде-нин баштайгы башымын элеч-егин. Аш-чем продукттарын көвүлөшүр чыламыр чыламыр дузалал ажыла-агынын үлүг угуу. Чыра-Бажи кезде Советинин күсөмү-нүн автовокзалда тургаш-кылаар чөвүлөшүр хууламга чутаалашкан калбарынын

Чонун калбақ хергеде-нин баарынын бұдуру-тур бұдуруге адырары мурнуула он бир беш чыла-да угуу соруагалар салды.

Чонун калбақ хергеде-нин баарынын бұдуру-тур бұдуруге адырары мурнуула он бир беш чыла-да угуу соруагалар салды. СЭКП ТК-ның май Пленумунун шийт-ирилерин, 1990 чыга чедир үде СРЗ-нің Аш-чем про-грамманы амыралга бот-тамырларын хуңуу чугула ай-тырды. Күн-ажыда колек-тивтерин социалист ху-даскерлерге кол чери ол-зотен турар, социалист ча-рын калбарган. Бар арга-кур-ламырларын доу ажыла-рын, күн-ажыда колек-тивтерин, шынар белидерин ол-зотен турар.

Олга Захарова — Кызыл-дун сүт заводунун аппарат-пегини амыралгы бұдуру-ге-нин мурнакчыларын би-ресе, СЭКП ТК-ның май Пленумунун шийт-ирилерин амыралга боттамырларын Тыва-нын сүт кооперативин колективтерин калбар амы-рал турарын Тыва АССР-нин Дээш Советинин депутат

СЭТА-ның фотохромиказы

ЕВРОПАГА ТАЙБЫН КЕЛИР ҮЕ ДЭЭШ

Бүгүндөшкөчө чегелерге политикадагы өскө угуламышын баада артык чеди чыд дургузуда толдурарг алерен келген, он эгелесизин америк империализм болуп турар. Оа угуламышын чегелерге кушкунинерни эидере бдүдурни урукдугуээринге, ону угам-на калбоуртунга үлдеттигин. Каттыкшан Штаттар чегелеселешкунинерни эидере бдүдурни турдурп кербиш калбог кемтээздерге чедирин. НАТО-нуң бо-чөтөсөк скэлдартында чал, хаминтип мурунуда масса-дургузуктаашкыннын бо-чөтөсөк дагланган. ССРЭ биле АКШ-тин аразында Баршана проэкци биле НАТО-нуң аразында шериг талазы-биле турдур турар деп чорукту уурар, күш дегээринин түрүкүн ээлэр, күш дегээр-биле боду-дургузук турдурп өскөдере, ончөк нийтиде куугулдаш кынарларга даа күчтүк дөң чүткүс оон алерин турар.

Рейган администрациянын «күш дегээриниз» поли-тикасына, чысегелешкунинерни эидере бдүдурни күшдөдурлериште акым-биле мышалын турар чоругу Баршана Европацин чурттарына «өлүмүг айымды таварыш-турарин турар, АКШ-тин бол-ган НАТО-нуң агрессия бдүдурни барым-европейска

зүтлөгөшкунинерни ча-дир чоругу уурар-дар.

Кежидерин «дурдун-халантыг планнарын арга-бияде, бир эес инды-лынын чорудар черинин» биле бакындын ир-кешиз, Барокког шыл-чак биле алдурду турдурп бдүдур дээр арга-планын Башкитонда д-стратегиянык кырдкылар дедиз чорудар чоруп турар Америк дайымызракта он кара саргыштыг «дурдун болдурлар» Барым Европанын калбак хей-ниитизге урувертин барыш шыл-чак.

Итали Журнал «Пановиде» мынчалар бийлезин: «Америк динте даа чысегелешкунинерге чалдурган, америк стратегиянын дайын псуду бдүр бодон турар. Европаканчаар-даа аякок чысегелешкунинерге дайыч оны (чугде чалгыс Баршана Германия 7 муң) дурдургузар, шериг баазад-быжылган турары, чал-ныг ракеталарын (чогу-бистит динивиске дайымырударына «дурдунг») дурдургузар. Америка н-дурдургузук дурдурган рогага кымыс дайымыру болон турарын бдүдур бдүдурин турар-мыс.

[illegible]

ХАНОИ. (СЭТА). Республиканың даг эдэ болгаш дагындаа можуларымда нур болгаш ээн тыдлар черлерге чаа экономиктиг районнары тургузар талазы-бияе дуус кыла-агымна укур-дуулаык кампанияны социалисттик Вьетнамда чедикшикниг ордуруп турар. Бо чылдын баштайгы аады айларында ол районнарың туртканчылары 73 муң кижиге немешкен.

ДЕЛЫ. Индийцы Коммунистской партийной Национальной Чувашулин. Члены секретариата республиканской Чувашулинской конференции болтают. Амгы делегате чы-не дүвүрээнин угланымышкынар ичир бэрээс АКСИ-тин империализмны куткү-биле до-чепкени кажыгын-биле-дээр артык эидере бүүдүр турар болур, шериг талаш-блэр тергиделгиле күштүг болуру АКСИ кызыды турар. Идрозу-чепкеса бир дутарылы аажыглава-ден хуаизин турарынын куткалы ССР-ини кызыды турарынын секретари ССР-ини Делди Советини Президиумун Даргазм Л. И. Брежневтин КНО-нун Кол Ассамблеянын чепселгенин клини дүкүрер талаш-бил

[illegible]

НЬЮ-ЙОРК. (СЭТА). Давышын КНО-н аяндада доклад жасаганда, КНО-нун чыгыш секретары К. Переседа Куальраа "Чачурутук, делегей эргезинин бүтүс норма-чииктерин даянганчык эжелеттерин деис-көөрүндө жаралды агрессорларныц дерини өзү-бүлө үрөн тарыпты делегейин, өң-пачи-тилизини кичээтсий диван чактагын өмүзөөсүндө углап-дырган.

"Аякоо уагт үргөндөшкөчө берге болгаш сан чок өзүм-чидимдерге чедирин туура калды-дошкун болгаш чыч-туушунуңуң соксал чоң чыч-туушунуңуңа чыгыш чыч-туушунуңа. Нарвал Ливанис эжелеттерин хорбайарында болгаш суурларында бодунуңу-тус чер административиям туурусун кирипке, иччангым-оо черлерде туура дүрүн доу-гаар диван эрге-чагыргалары

МЕХИКОДА

Ч'Ы Ы Ш

МЕХИКО. ЮНЕСКО-нуц ор-
ганизастааны култура тала-
ны-биле пийги Бүгү-делегей
конференцияны ында ажит-
тынган. Ол делегей чыгыжы-
ның ажылында 150 ажы

куп-хуздон алганлар. Конференция Мексиканын президенти Х. Лопес айтканча, бул сойда ЮНИСКОП чегиртасы заруратга А. М. И. Бу сз алган, амма келки ниттада амьлдариныга културанын ролюну дугайында делгерлет тузу чугаллан.

Конференцияга култура

МАЙРИД. (ЭТА-ның корр.).
Малайяның Чексизтик Күш-
теринин командалык черияы
эваслекчилеринин реаксылды
эвасид бөлүү туртка шөрг
лазан тургузар плавны кы-
лы турар. Ол дутайын
Камбио-16 деп журнал ба-
жар.

Реаксылды адеттерден
денеске эвас иттикти политийн-
гайдыл багдан багдан таа-
кын пөзүдүр-ле кошок ко-
дуру аныкталар деп турар. До-
коорутуу төн эвас (ДТЭ)
артуунин ханы кризис
артурун иттикти политийн-
гайдыл турму эвас багдан-
дыл бодуру турар. Шерия

Ол чөвүсө чүткө камгалаа министрлиги эвес, кыргыз баагу чүтк чакыткы ажил-чоруду, галакы контроллагы турары И. Солдана демдегелзэ.

Лакалые Лезуот дээркө кердөг барымт уээдиг «Чак чүтк» дээр партияны үндөткөчидерини бирээс боос турары таварылга эвес. Соолгу үдөс ол партия чуртта байдалды улам наарымдылачыткө уланган чоралакты ажил-чорудугуздымы дымка күткөдигер. Изы-буру уээдиг терорлук организациаларны үй салыны өчүтк-чөткөзгөткө гүлдөдигишкениере база-ла өчтө уланган боос турар.

Эрткен чымды феврал 2-те бууран дүшкөн шөгит гүлдөдигини изы-буру хууларга чорутаттырыны шийтерген киржикчилерини турары жөра-баймыкче хааладыны кылтыр дугайдымда ишчиле фашистерни планы база бир дине берген.

Реаксылды дөтлеттерге үүлдөдигишминерини тудуу хообалымы шүүт тодөргө болгыш чангыс көз соруктуулук — ам боозу бүтү-йини сойгудаларыга сойдуластерини эрте-тагыгарга колга алдыры бооздурасы боос турар.

С. МУРАВЬЕВ.

АЛЖИР. (СЭТА). Үндэ
хэп турар медээлэрнн ёзугаар
алырга, Плисарно фронтуу-

талайдың дыңдағаны-быз
алдыра, марокко шербі-біз
Полистри фронтунуң кұш-
териниң азымға қалың-лұш-
кун тулушустулар Умал
Утқад хоаралын районға
бооп, аңаа марокко шербі-
дүймалын механизаста-
ттын коллонаны атака.

БЕИРҮГ. (Сүз). Барымы
Бейрутту бөлүсөтүп ала-
малы шергасан ошун агаар-
ды курган, сүрдөн быгаш
аламдан бомбалап, артиля-
рия-биле адам, урук-сөзсө-
чөккө ала регенд. Түрп. Уш
түндүксиде күтсө, шык 27-де
380 тамын журтукчылар өгө-
нө айы бадыламган болгаш
дыкы өй кижи бажымчар-
ны бузудуларарын алаам-
ды дригес-де жөдүнгүшөр.
Маршал ракетааны дорт де-
сигнидан сөт кыт бажыны
турган 80 жакы кижик өгөн
болгаш 142 кижи бадыламга-
ны.

Бейруттун камгадакчылары шыгынч уурдалымшыкыны кылбышаан, интервентлерин атакдарын чедипшыкын ойтур шаап турар. Олар июль 27-дө 28-че түрөсизде дайымынч ээсө хей 4 топчаларын уузуула. 4 танканы, бир бронетранспортерну болгаш аэрандарины өскөдө дайымыч техниканын чоң кылтай.

БЭЭНОС-АИРЕС. (СЭТА).
Чынд-Баттычкан Штаттар
биле кады «Унидас-ААШ»
дээр шериг-даланыны дайны-
ны өрөдлөгүнине кижирчи-
ны чөпчээрешкен хей элс
мурттарның бирээзи. Шаанда
шак мыды маньёрларга
ыяал-ла кижви турган Ар-
гентина, Бразилия, Венесуэ-
ла, Перу, Уругвай болаш
Окватор, бо удаада оон шуу

ЛИРҮЕ ДЭЭШ

АКШ Латин Америкада буюму боюнчамаи ағдаш турғужу кыш чачаларын дуулаш-биде кыш бжыгмала-рын орадажын турар. Чинизе, Чаланың Национал ин-формация төү (разведка арте-леси) Сантьягода Каттиш-ком Штаттарын дайтмш политиканын дугайында семинары орнанастан.

Шерг-фашисте зигатары тызынчалары болш АКШ-ты кургусе багара-ны, кыш турар арзын керектерин тызым-биде тусай чыгуушын Г. Самнер латин-америк уае-тары сурдун, олар бот-тарын күчүгү согу-чу болжам чока чыгуу-ла кы-лып шыдажын багара-рын орадажынар.

Латин-американырга бот-тарын камгалай аржым

Г. Сампер Латви Американын чуртгарын болууче

адам төгсөздөйлөшүүчүлүктү жүргүзүшсн, Сангягыга өз шийтпй курунелериния камгала минштерайрнн ужура сымшкыдам оргннздалар ргаын тыварын чнлн тала тывмашкан. Оон угуралда сннр кол-д айтмрын теектер куштерннн калм хөлсдлн, жмалаарын куштелдирнр олуру ужурулу.

Чидилнн шертн эргн-чагмр алмшн хей саймн сузмам донм АА бажмр анал оо-теектер бэрлн көмөздлн, шертн чөнүлснчаларнн пеемтер чорудар деп минштерайрнн.

НЕДЕЛЯ ДООЗУЛГАН

Алгы-алгы пазм-харым, алгы-алгы мергендиги мило-милон кийилер биста чуртукка бир дугаар организмде эрттерген ГТО-нук Бүгү-өлүзөдө негизинде киришкенер. Кас-парат кылдыр, шиметтине стадион-нарга, спорт шалдерине, гирдерге болгон бассейнерге калыпталган комплекси-нин нормаларын олар дугаа-гайып, Москвада, СССР-нин Спорт комитетинин адреси-че, той-той республикалар кралар, областтардан мар-гылааларынын капчаар эр-кеппини дугайында тапма-дылар киргизген.

— СССР-нин 60 чымыга — 60 шалычы неделя» деп кылгы күш-культура болгон спортка «Калып кыялдарын угуу дегендигинин алган — деп, көптүн күш-амыра кизиндегилерин Кал эгеле-динин пачалыгын Л. Ивано-ва СЭТА-нын корреспондентин Г. Хачиковага чыгуалаган: — Имангап олар жазы айны-бип негизинде ГТО компе-лексини узгаарына тураска-дыр деп диндагыны угуу көдүктүгүнүн биле күчтөн алганар.

Неделя дургузунда Укра-инага 93 мүн аймактарын кы-лып чоруккан. Алар чези-милерин тире кизи кириш-кен. Калыпталган 12,409 ар-гылы маргылаа болгон. Ол-1509 Олардан — 550974 кизи ГТО-нук нормаларын бир ч-гаарыла дугаагайып, ГТО комплекси-нин нормаларын узгаарына болгон алар б-төдөспинер база нини күш-амыра беттегеннин та-лазы-биле чаз бекеттеп, сеняларын 3827 сепкег-мыллы тургускан. ГТО о-

дизинин программасы бу-гаар Грузияга болгон мар-гылааларга 1400,000 кизи киришкен.

ГТО неделям Литваны 3540 коллективте калып-шылды болгон спорттуу узуг байырагы ышкан бо-луп эркен. Тергилерини аралыда Визюста көдө-дизинде болгон саналга калыпталарын заводтары, Каунаста «Мода» фабрика-Клайпедада салыг портуну каттыжымшыны болгон са-дыг эргелен. Таураг райо-нда туугу материалдарын «Керемик» каттыжымшыны киргенер. Алар 3800 спорт-чу маргылаа эркен. Орта 540,000 күш-культуру ки-ришкен.

— Чопуну идыг ишкел-диг чорукуну бир чылдагы-пропаганда акылы эки чо-руканында — деп, Ивано-ва дегенде: — Чикко, калып-шылды быжыгдарынын чу-гулазынын, күш-культуранын ажыктынын дугайында лек-ция, бекеталары суратгы спортчулар, алларын трен-ер, угуруткучу акылдагы-лар, Вильяос, Каунас бол-гон эске-даа хоорайларын кинотеатрларына номчуу, көрүктүгө сокууразын турганар. Ол республикага калыпталган негизинде эр-ттерин чачыл болу берген.

Түрменията ГТО неделям 1200 буртугте бригадалары-нын аралыга болуп эркен. Оларын иштинде 750 брига-да колхозтар, совхозтардан бекетер. Марый областы Леини аттыг колхозуна эр-ттер 293 кизи үнгөн. Олар 13 буртугте бригадаларын төдөлөшпөр. А Чкалов аттыг колхозтун 15 буртугте бри-

гадаларын 330 төдөлө мар-гылааларга киришкен.

Алар суурда Ашхабадта дөмөр-орук — салбырын ажалдагыларын күжү-биле эштер бассейн, туугун дооскан. Ол коллективте ий чус ажыг ажалчылар чаз бассейнге сууга эштерини талазы-биле ГТО комплекси-нин нормаларын дугаагай-нар.

Чаражоу хоорайга «Кара-кум туугу» эргеледин сеп-теге-механика заводуну ча-зымчылар бригадасы бүгү ч-бүзгө-биле старте үнери-нин эгелекчилери болганар. Бригадир Евгений Анисим-ов болгон 19 бригада Чек-килер ГТО нормаларын солдары, туугалары, кадыл-ары-биле калы дугаагай-нар.

Солун факт, саянар өсө-репубикаларын база кир-гизген. Иманга-даа чамды-терлерде бо чугула чаз чугу-ле чогутуу кичээнтэй салбай барганын той чикетер көр-гүзүп турар. ГТО неделям-нын канчаар эркенинин дугайында материалдарын нини түнелен угурген. ГТО комплекси-нин талазы-биле Бүгү-өлүзө Чуваштинин эл-кегиги туралына чугула-ган.

Неделанын кол созула-газы — ГТО комплекси-негизинде массалыг күш-культура-калдыкыла ажы-мылте күш-культура органи-зацияларын болгон жой-ни-ти активинин кичээнтэй мөнгөзөрү бурту күсөттин-ген — деп, Иванова түнө-шө: — Неделала эгеле алган чам-дык, чикко, Украина, Молда-вия, Литва дон ишкан рес-публикалар ам ГТО компе-лексинин айларын эрттерип турар.

НИЗАМИГЕ ТУРАСКААТКАН

АЗЕРБАЙДЖАН ССР. «Азербайджанфильм» биле «Мосфилм» киностудиялары калы «Низами» дээр ийи сериалыг уран-чечен кинону тирттырып эгелей бергенер. Угуу азе-рбайджан шүлүзү болгон Низами Гиялжевнин дуга-йын ук фильм көрүктүгө чугулаан бээр. Ол буртуг Гиял-жен (амгы Кировабад) чуртут кизи. Фильминин кол режис-сер ГТО-нин улустун артин Муслим Магомедов «Инаар. Ол кино-нун тургузукчуу — Эльдар Кулиев.

Бо дээрде Азербайджан биле РСФСР-нин кинематографисте-ринин калы кылмы турары бирги чогадыгыч ажылы эвес-тер. Алгы-алгы чылдарда ол киностудиялар «Каспийини нефтичиеринин дугайында тожуу», «Далайини чыгыры-чылары», «Ийлене чыгыс кварталдан», «26 бакан комис-сарлар», «Бибек» болгон эске-даа киноларын тургусканар. ЧУРУКТА: фильмен кээр. Ортундаа Низами (СССР-нин улустун артин М. Магомедов).

А. ТАВАНЛОВТУЧУ ФОТОЗ.
СЭТА-нын фотехроникасы.

ЭН КЫРГАН ДОШ

Актаркыдан буртуг 600 мүн чыл дон эртенде-дештериде мазырында те-теориттер диле тылары-биле буртугта Огайо штаттыг университетинин Ян Уилла-м баштаган бөлүк геолог-тар оштай тылымтыг бол-гон. Бир америк шилчелен-станциялар аран эсептерде Чоюн Актаркыда районун-да тыылган доштуг тары

Вашингтон.

ЖАРАЖА ШООДУГ

Огла! Огла! медиевейне көр! Солгай холум-биле соро-кам одоон буртуг чүвүрден уш-та тырып алдым. Шокарим бек чедир көдүрүп чоруй, оон-биле чөргөтпим. Олчаан туткан болза, холга-даа кала сынарлы ол, чылбыргай айлыг эвес, сугже мойт-ла дээр ынаан.

Шылта, кончуг угуу калды-гы холда ам-на кирген эвес-ле! Хөйлене-биле кулугуруу улам быжыдыр ораап-ла тур мен.

Чүвүрүм баан чеккен, хөй-ленеке ораап алган балым-ны шуут-ла белге чымыр колунаным. Чеве, бурунгаар! Ой, дегелейм, даштарын тай-гыр! Шүптү балар. Бо суг-туну шалымын! Кижиде-да огу-тур шалпайтын моогу, өршө! Ава-а-й! Думчууе суг кирди! Ээ, болза, өшпөтпей. Аа ха-ла-ла, сыйрыштын сымын шалпайтын. Узе теппей мо-ну айды... Молтур! Ой ха-ла-ла, чүвүрүм баарды!... Че, хама-зыл менди үнө-ле! Оу суер болза, ос алааче хептедир шалпыр ап болур, аа өршө! Бурунгаар!

Эрикче ууну келдим. Мун-не ырыктааштыг... Калырым белимде кыймынайдыр... Аа аларан, кижиргенчии!... Ко-луну дүргө-ле чектинип, шыкка маш барып дүштү. Чаа-гай-ла калдыр!

— Када-а-й! Бо чүвенин угуу көрөм!

Куйт дээр кукундаа чок, сыйт дээр саакан-даа чок, ка-лай мөгетини арлы берген. Ортукту кижир суг-тар чалы-ташлар халы-ла озу-рен. Элеинде калымынын те-тери уу-ла барыптыр.

— Сары-ыч. Сага-а-й! Бо

Н. ЧЕРЛИГ-ОД.

Теле Визение

ИЮЛЬ 31-ДЕ
БИРГИ ПРОГРАММА
МОСКВАДАН

8.00 — «Уе». Информастыг программа. 8.35 — Эртеги гимнастика. 8.50 — «Бир эвес калыкшылыг боару даян-зе». Кун-культурадагы сү-мелер. 8.55 — «Ийлар» са-дыг. 9.30 — Ала-пелер, элге-ге. 10.00 — «Камера делегейге көрүп тур». «Фирмалыг ажал-керентери даш». 3-кү эсеп. 11.20 — Карпаттарда ужукай ыры. Лявонта дамчыдыла. 11.50 — Советтер болгон амы-дырал. 12.20 — «Спортлото-ну» 31-ги тиражи. 12.30 — Чүвү номчуура. 13.15 — «Кизи, Чер. Эртмечей». Дамчыдыла-мы Совет Эвилеленин ийи дагыр Мадыры. СССР-нин ужудукчу-космонавты В. И. Севастьянов чорудар. 14.00 — «Бетун делегейде». 14.15 — «Совет дини» деп докумен-талдыг фильмин баштайг угуругаче. 15.05 — «Бил-дигир-даа болза, бүзүрөчиг эвес». Дамчыдыламы про-фессор С. П. Капка чорудар. 16.05 — Политактиг хайга-ранчы А. А. Летуновтун бе-седамы. 16.35 — 16.50 — Чансар. 16.50 — Уруугага фильс: «Сен чугае ытала». 17.55 — Мультифильмдер програм-масы: «Кудурука зардыла», «Газ деп аттыг мыктыгыла», «Ба-жын чирга», «Беру болгон чеди аныжымгаптар». 18.30 — «9-ку студия». Дамчыдыламы политиктиг хайгаарачы В. Зорин чорудар. 19.30 — «Кино-парома». 21.00 — «Уе». Ин-формастыг программа. 21.30 — С. Рахманинов. Оркестр-биле калы фортепианога күсөдир дөртүк концерт. 22.00 — 23.55 — Футболга СССР чемпио-ны. ЦСКА — «Динамо» (Тби-лиси). Төп «Динамо» стадио-дан дамчыдар. Оон тынгени-нин соода — телемелдер.

ИЙНГИ ПРОГРАММА МОСКВАДАН

14.20 — Зезина Гуря (ПУР) хоорайга болгон совет ыры фестивалы. 15.15 — Мульти-фильмдер програм-масы: «Чип-тик солун ужуражыгалары», «Тооруктуг шыкшык».

Ленинградтын телестудиясынын програм-масы

15.55 — «Ленинградтын де-дештериде». Телеорук. 16.20 — «Монитор». Телеопчула. 17.05 — РСФСР-нин алдарыг артин Ю. Марусин ийлар. 17.25 — «Меншювотун эрзе-ли». 17.50 — Музыга эртенни. ГДР-ден дамчыдыла. 18.15 — Угуу. Оштыртып. 65 чыл оонга угуштур. «Бистин дончу намырдыкы». 32-ги фильм — «1948-ин чыл». 19.15 — «Музыкалык кино». Дамчы-дыламы Э. Беляева чорудар. 19.45 — Делегей байдалынын довуламы. 20.00 — «Тамчы-гыг удулар, чаштар!», «Гип-чон дээр кенгуружугаш». Мультифильм (ПУР). 20.15 — «Калымыш». — Эрте-тайла-бырамг програм-ма. 21.00 — «Уе». Информастыг програм-ма. 21.30 — 22.45 — «Калдыр ээр чер». Уран-чечен телефильм.

Агаар станциясынын мо-дольин дугаар алдыга, рес-публикага буртуг элди булут-тар, чабыс. Сонгу-барыш уламынын шымын — хаттыг дүргени секундда 7—12 метр чедер. Агаарын температу-разы хунду 27—32 чамдыг терлерге 19—24 градус чы-дыр.

Кызылга эдир булуттар, чабыс. Сонгу-барыш ула-мынын шымын хатты дүрге-ни секундда 5—10 метр че-дер. Агаарын температу-разы хунду 30—32 градус чы-дыр.

Редактор В. С. ШАРАВИН.

ИЮЛЬ 31-ДЕ

«НАНЬРА»: «Биржым-ныг алдыма» 9.30, 11.20, 13.10, 15.00, 16.50, 18.40, 21.20 шактарда.

«ПНОНЕР»: «Өауа чок Ка-мей» 9.30, 12.30, «Чүе Ко-рушкучу, аам угуу акымын-кынар Ному» — 11.00, «Бот-норда огула» — 15.00, 17.00, 20.20 шактарда.

«ВОСТОК»: «Мунгак ооза» — 15.00, 16.50, 18.40, 20.30 шак-тарда.

«ЧАНГЫ»: «Ужен тог ча-дыжыма» — 15.30, 17.30, 19.30 шактарда.

Чакыр № 1360.

СОЛУН НЕДЕЛЯДА
6 КАПА УНЕР

ШЫНЧЫ ЧОРУК ДУГАЙЫНДА

Шын чөже-даа хорон дег ажыг болза, канча-даа амаа-дыг медеген эки.

Кижини шыпчызы оон мөзү-шылар талазы-биле сайм-рааныг көргүзүп турар.

Д. ТОЛСТОЙ.

Шыдан кортпас кизи, медеген корткан херо чок.

Т. ДЖЕФФЕРСОН.

Шын дээрде од чокка тындымас агаар-дыр.

И. ТУРГЕНЕВ.

Дарыг шын бүгү-ле дарыг бойдус ышкан, бок аразында

таскы юк ышкан, бодууну оруун тып үнүп келар.

М. ПРИШВИН.

Бистиң бүзүрелистиң болгон иделелистиң үнөр до-лу — шыпчы чорук.

А. БАБЮС.

Шын кайла-ла халдашкыга таварып турар болдур, оюу

камгалап чор.

Р. ЭМЕРСОН.

Шын эвес чүвеге удуу хорадап-икеленээр, шыпчы кизи

бүзүзүвүн чугула чепсээ.

Д. ЛОУЭЛ.

Дорт, шыпчы чорук кижини өске чүгү шылардын

каастап чорур.

Ж. Ж. РУССО.

КӨРҮП ЧОРУУН

Бедик артты ажыл келгеш, өрү шурап,

«Беленичте кийимче» — деп бокай бербе.

Зар-дагыр, онгул-чингил оруктар хөй.

Эртеринде кичээнгилгил көрүп чору.

ЧЫРААН ЫШКАШ

Көжүп чоруур кара булут аразындан

Хөлчөк чырык дээрбек ай бакылайдыр.

Сантырымга, шак бо дүне бир-ле ие

Чап-чаа божуп, караа чыраан ышкан болду.

О. БОРАШ.

В. ХМЕЛЬНИЦКИЙ

Тоолдар

ХОВАГАН БОЛГАШ

АЙЛАҢ-КУШКАШ

Шүптү удаан, а чүгле айла-кушпаш ырап олуру-тур.

Кызып-кызып кызга ир-лап берип ораары ол? Сен кым-даа динялайдыр ыш-каным! — деп, Ховатан чугаа-ларга тавеспе.

— А сен удуваан-дыр сен. Мен сенге ырап берип ор мен! — деп, айлаң-кушпаш ха-рылаан.

Оон эгелеп-ле дун хова-ганнары тыпты берген чүвөн арты.

БЫШКАН ВИШНЯЛАР

Вишнялар шала нотап

апарган туруп-туруп, хепе-тен кып-кызыл апарганар.

— Чүге кыза бердирер? Бис

шатар боорувуска кортканым ол бе, хөй кортканар? — деп, арлар айтырып-тыр.

— Низерини бердирер бе? — деп, шартылаалар айтырып-тыр.

— Куду көргө, оларга кор-гучугу болгон боор — деп, кы-мыскактар үрүлөшкен.

— Чүгү-даа болбаан, апа-ла вишня халдыкын ижи алды-мыс — деп, вишнялар удураа-ган.

КОФЕ-ӨГ

АРКАЛЫК. (СЭТА). Ир-тыш чогууда Тургайдын об-ласты төвүнүн кол кудумчу-зунда национал угулаалар-дыг, хар дег, ак аг турар. Оз болза, чайгы кафе-дыр. Алар кирген кижилерин амааныг соок суксунар, шай болгон хөвү-шөдөрүн чагай чыгы сипини оон хымкы сипини туурар. Эгерини алдары-биле кока пизе чайын серият-кенин, зыгууларында таа-рымтыр кызып кала акжык көрөзалаа баа бир.

Литгорск хоорайнын ишпо-дронунга шатараазынын чедер эртер аштар чарыжы бооп турда, мындыг тавары-га болган. Скворец дээр алы-тын мунукчузу баштайгы мондакты ашайн чыгула-аз. азылдан аңдарып калган. Ол аш мунукчузу чок-даа эр-

са, маргылаадан үмзөн. Скворец бүгү мондактарын чап-гыс-даа пифа чок эркен.

Финин чогуулаан келген-де ол мунукчузу ашайнын мурунуна үнө берген. Хөй-хөй көрүктүгүлери кайган, со-нуурган алгы-кымын-даа тоовайн, стаинога ашын ча-

кашкынары диниреп турда, ол аш фининке бир дуга-рында келген.

Скворец кол шаңалды чаа-лап алган. А оон мунукчузу эки ашынга байыр чедирип, эргеледиринге ай болган.

В. ОВЧЕРЕНКО.

ПОЧТА БЕЛЭЭ

МОСКВА. (СЭТА). Чурттар

аралынын каттыккан со-вет-француз космос эл-сепидизинин буртузун-де СССР-ниң Харылаа министрствоту ол ужудук-кунга тураскааткан почта бе-лоон парол үндүргөн. Марша-л чатаа халында — космос те-мазыга чуратан туруп, Совет Эвилеленин болгон Франция Республиканын күрүге туу-тарынын хөй-дүрүзүгү, муру-нук талазында — совет болгон

француз космонавтылар ужу-дукчу муруну чарында турган. Ийла: «СССР — Франция. Космоске» калы ужудукчу» — деп бижин каап.

Саарыгын куду салдым-ла тур мен. Шылта, дөмөк дег дөнтүр көк калдыгы алды-ла! Артымче шелин дүжүрдүм. Ой хаала! Артында база хем башыл чыдарын утуп ап-тыр мен. Мурунма дөмөк ужула-шк, артында оон алдырчыте чирин кириптим.

— Чоп тур сен, кадай! Эзден-даа болза дозуптас! — Хөйле-ле, наткан кизи ыдын кагар дон ышкан, эрките тур-ган калымын кончуп эгеле-дим.

— Караан канчап барган, хайраан балыкты ышкынып-каш, ам кадайыга чарып те! Амырдыр бо, кижиде-даа м-зандырып каа дег ашак боор бо! — дөш, кадайым бүрүл-ерин шылмады ынай-ла болду.

Ой хаала! Ам кадайым база ышкынып алдым.

Смыртыжым ам артында хемде салды тур, өлгө-даа са-гыш салыр харым чок, ка-дайыгын-даа уткан, кадайы-ны комуздалыпканым дөш бо-думу кончуп, дөш-дөшөгөй-де тур мен.

Караг сүдө, кадыш дээр чүтүл!

Оста ымырдына берди бе-мон дөш, таваар уштуп егеле-дим. Булун аразындан бир балык чазыр-чазыр ынай бол-ду. Холумда сымтыгымын сымы база катан эгилм дди. Ноок! Смыртыжымда ам ба-за балык туттуна бериптир! Мындыг-даа хөтүктү чүвенин кым көргөн! Кончуг-даа угуу калдыр! Чезин үндүрүп олу-рен. Бола сирти кестип кел-ди. Дөм-не туттунган хөмө. Нат-ла шаа төнүп калган. Бү-рүндүк эдерген буга дег, шө-лөз эштин олу.

— Боор кел, боор кел, бел

А. ГРИШАНОВСКИЙ.
Псков тоорай.

667000. Кызыл Шетинин болгон Крайчеко кудумчузу бажы № 1 ГЕЛФОННРА: Редакторун 2-24-63 редакторун оралачыларынын 2-35-24, 2-23-54 карымчалыг секретарынын 2-23-35, секретарынын 2-23-35 ашайт — амдырал болгон совет тургутун иделелини 2-37-13, пропаган-да кылдыгы 2-31-75, кылдыгы кылдыгы 2-23-54, калы ашыл-агыш иделелини 2-41-77, кылдыгы кылдыгы 2-21-60, корректураарын 2-21-60, башкаларынын 2-17-45, кылдыгы кылдыгы 2-32-75, телефону ашкан.

Тыво АССР-нин Манастар Чувелелин Ном үндүрер чер, полиграфия болгон ном садымын керентерини талазы-биле эргеледин типографиям. (Кызыл Шетинин болгон Крайчеко кудумчузу, бажы № 1)

ТС-01210